

Familie- og kulturkomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Deres referanse

Vår referanse
13/00231-2

Vår dato
08.05.2013

FOs kommentarer til høring på Prop. 106 L, Endringer i barnevernloven, i familie- og kulturkomiteen den 14.05.13

Fellesorganisasjonen (FO) organiserer 27000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Mange av disse er ansatte innenfor barnevernet.

Takk til regjeringen, stortinget og politikere som jevnlig setter barnevernet på dagsorden, med vilje til å ta politisk ansvar og legge til rette for et godt barnevern! Det er viktig for at utsatte barn, unge og deres familier kan få stadig bedre hjelp når det er behov for barnevernet. Det bidrar til nødvendig åpenhet og kontinuerlig debatt om barnevernets virksomhet. FO vil her kort redegjøre for vårt syn på Prop. 106 L, samt kommentere Representantforslag 81 S.

Prop. 106 L, Endringer i barnevernloven

Regjeringen har etter vårt syn lagt frem en god proposisjon og stortingsmelding, som gir god retning og godt grunnlag for å skape et enda bedre barnevern. Etter FOs mening gis det viktige signaler om at det norske samfunnet skal ha sterkt fokus på vern av barn. Dessuten at hjelpen som gis og arbeidet som gjøres skal oppfylle barns grunnleggende behov, inkludert en anerkjennelse av barns behov for trygghet og kjærlighet.

Proposisjonen og stortingsmeldingen løfter frem viktige områder for videreutvikling av barnevernet. I tillegg til et kvalitetsfokus på innholdet i de ulike delene og tjenestene i barnevernet, med et tydelig kompetansefokus, er det gode forslag knyttet til barns medvirkning, og til struktur for barnevernet med utgangspunkt i det kommunale ansvaret. FO mener lovforslagene i hovedsak er gode og vil styrke barnevernet. Det er viktig at varslede loveendringer også raskt følges opp, særlig knyttet til NOU 2012: 5.

Når det gjelder endringer knyttet til finansieringsansvaret, vurderer vi at dette er noe som burde vært fulgt av behovsanalyser knyttet til dimensjonering av det statlige barnevernet. Hvilke type omsorgstiltak, inkludert institusjonsplasser, det statlige barnevernet skal tilby og hvilke ideelle og private skal tilby, er av betydning for hvordan det best kan finansieres. Det er også da en kan trekke opp tydeligere grenseganger mellom statlige tiltak og kommunale tiltak.

FO hadde ønsket at regjeringen gikk lenger på noen områder. For eksempel at barnevernloven gjøres til rettighetslov for barn og unge, og at kompetansenormer innføres i kommunalt barnevern.

Sikre barnevernet tilstrekkelig ressurser - fortsatt øremerking av midler

FO mener det fortsatt er nødvendig med økte bevilgninger til kommunalt og statlig barnevern, både fra kommunalt og statlig hold. Midlene bør knyttes til kapasitets- og tiltaksutvikling. Vi har hatt et historisk løft ressursmessig, men den store veksten av barn og unge som trenger barnevernets hjelp gjør at barn likevel må vente, i kommunene, i staten og hos fylkesnemnda.

I 2011 var det 52 100 barn og unge som mottok tiltak fra barnevernet, nesten 5 prosent flere enn året før. Nesten en fjerdedel av alle barn som hadde barneverntiltak i 2011 var nye barn.

FO

Besøksadresse:
Mariboesgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

Av nye barn mottok 97 % hjelpetiltak. Omsorgstiltak (barn under omsorg) har gått ned med ca. 15 % i perioden 2010 til 2011, mens akutt plasseringer og frivillige plasseringer har økt. Aktivitetsveksten i det statlige barnevernet har de senere årene vært betydelig. Vi er derfor glade for at revidert budsjett tilfører det statlige barnevernet 174 millioner nå.

FO mener at det fortsatt er behov for å øremerke midler til kommunalt barnevern, blant annet fordi vi ser at en del kommuner ikke prioriterer barnevernet. I mars 2010 uttalte Audun Lysbakken at det var behov for 1500 flere stillinger i kommunalt barnevern (VG 30.03.10). Med de øremerkede midlene for 2013 er 850 nye stillinger opprettet i kommunalt barnevern. Samtidig har antall barn i barnevernet med tiltak i løpet av året økt fra 46 500 barn i 2009 til 52 100 i 2011 (ssb.no). I de aller fleste fylker er det søkt om omtrent dobbelt så mange stillinger som det er tildelt statlig midler til (nrk.no 11.04.13). Det viser at kommunene og staten sammen må fortsette arbeidet for å bevilge midler til flere stillinger.

Barnevernets mandat

Barnevernloven som rettighetslov

FO, LO og mange flere i fagmiljøene (NOU 2012: 5), mener at barnevernloven skal være en rettighetslov for barn og unge, slik at barnekonvensjonens intensjoner oppfylles. I Finland er barns stilling klargjort i grunnloven (jf. Finlands grundlag § 6, tredje ledd). Barn er egne rettssubjekter, og barn og unge skal involveres og høres når det gjelder deres liv. I Norge har Lønning-utvalget¹ anbefalt at barns rettigheter tas inn i grunnloven. Barnevernloven som rettighetslov vil løfte barnas rettstilling ytterligere, og er nødvendig inntil grunnloven endres.

En systematisk og helhetlig satsning på barnevernet

FO mener det trengs en helhetlig satsning på barnevernet i mange år fremover. Barnevernet, velferdsordningen som er sikkerhetsnett for de mest utsatte og sårbare, trenger systematisk styrking av kapasitet, kompetanse, kunnskaps- og tiltaksutvikling. Vi vurderer dette som grunnleggende for forslagene i meldingen, og mener dette må følges opp ved kontinuerlig utviklingsarbeid. For eksempel gjennom å utarbeide en nasjonal barnevernplan, etter modell av nasjonal transportplan, med systematisk analyse av behov og tiltak i tråd med behovene.

Innføre lovpålagt kommunal barnevernfaglig akuttberedskap

FO mener at det må lovfestes at alle kommuner skal ha en barnevernfaglig akuttberedskap for utsatte barn og unge, gjerne en barnevernvakt. I 57 prosent av kommunene er det etter barneverntjenestens kontortid ingen organisert barnevernfaglig akuttberedskap.

Samarbeid mellom tjenester gir et bedre barnevern

FO mener barnevernstjenesten i større grad må involveres i tverrfaglig og tverretatlig samarbeid i kommunen, samt i generelt forebyggende arbeid (jf. barnevernlovens § 3). Vi er derfor glad for dette fokuset i meldingsdelen. Vi mener et viktig grep for å sikre dette arbeidet er en lovfesting av at den enkelte kommune skal ha en langsiktig plan for arbeidet med barn og unges oppvekstvilkår. Den kan tilføre både politikere og befolkning en systematisk bevissthet om hvilke tjenester/tiltak som finnes og hva det er behov for. Den bør gi oversikt over hvilken kompetanse kommunen har og trenger, for å kunne gi barn og unge en god oppvekst.

Kvalitet i barnevernets arbeid, og et robust barnevern med høy kompetanse

FO har i et brev til våre medlemmer fremhevet den viktige innsatsen de gjør hver dag i det kommunale barnevernet. De har et stort ansvar, som vi ønsker å støtte dem i. FOs yrkesetiske

¹ Dokument 16 (2011–2012). Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven.

grunnlagsdokument viser hvilke forpliktelser vi har i møte med mennesker og systemer, og våre fag gir grunnlag for å bidra til positiv utvikling og endring. Faglig handlingsrom er nødvendig for å utøve godt barnevernfaglige arbeid sammen med dem det gjelder. Dette er viktig å ha fokus på i den enkelte tjeneste og innenfor et hvert system. Vi tror engasjerte fagfolk gir et godt barnevern, og vet at våre medlemmer bidrar til det.

Krav til faglig forsvarlighet er et viktig grep for de som trenger barnevernet, for de som skal være barnevernet og for de som skal påse at barnevernet gjør jobben sin. Barnevernets kompetanse er derfor sentralt. Satsning på lederkompetansen i barnevernet, blant annet gjennom spesifikke utdanningsprogram, er viktig for organisering, kultur og kvalitet i hele barnevernfeltet. De ansatte er barnevernets viktigste ressurs, og kompetansebyggingen som skjer i grunnutdanningene og i praksisfeltet av stor betydning. Vi stiller oss bak forslagene som foreligger i meldingen vedrørende utvikling av kvalitet og kompetanse. For å sikre dette må finansiering av grunnutdanningene, påfølgende utdanningsløp og forskning mm. styrkes.

Det er viktig at kvalitetsmålene som settes for barnevernet deles og eies av alle deler av barnevernet. KS og Bufdir er sentrale aktører for å samkjøre utviklingen og oppfølgingen av arbeidet med målene og innholdet i et forsvarlig barnevern. Både kommunene og de statlige tjenestene har kunnskap og kompetanse som er nødvendig i dette arbeidet. Bufdir får et nasjonalt ansvar for hele barnevernet, dette må forvaltes ved å gjøre kommunene og KS til delaktige partnere i alt arbeid.

Plikt til internkontroll

FO mener det er av stor betydning at proposisjonen og stortingsmeldinga understreker kommunenes ansvar å sikre utsatte barn, unge og deres foreldre gode barneverntjenester. Dette settes blant annet i sammenheng med kommunenes plikt til internkontroll. Forskriften er etter FOs syn et godt verktøy for å styrke kvaliteten i de kommunale barneverntjenestene. Forskriften sikrer blant annet ansattes medinnflytelse i utviklingen av det kommunale barnevernet, dessuten synliggjøres viktigheten av å inkludere barn, unges og foreldres erfaring med barnevernet. FO mener at særlig *forskrift om internkontroll etter barnevernlovens § 4 c – f²* er svært viktige for videreutviklingen av et enda bedre barnevern. FO er usikre på hvilken praksis kommunene har når det gjelder å følge opp *forskrift om internkontroll etter barnevernloven*, og vi har sendt ut spørsmål til kommunene om dette (se vedlegg). Vi mener at det er viktig at sentrale myndigheter har større fokus på at forskriften etterleves i praksis.

Kompetansenorm i kommunalt barnvern

FO vil ha kompetansenormer i det kommunale barnevernet. Det betyr lovfesting av minimum fem fagstillinger i kommunal barneverntjeneste, samt innføring av en veiledende kompetansenorm på 10 til 15 saker per saksbehandler for å vurdere lokale behov. Gjennom kompetansenormer ønsker FO å sette fokus på at god kvalitet og faglig forsvarlighet i barnevernets tjenester også handler om at ansatte får brukt sin kompetanse. Rammebetingelser som gode veilednings- og kompetansesystemer, dyktig ledelse, samt arbeidsforhold er sentralt. Gode arbeidsforhold betyr gode fagmiljø og nok kapasitet for den enkelte saksbehandler. Som et minimum bør en kompetansenorm tas inn i *forskrift om internkontroll etter barnevernlovens § 4*. Det kan gjøres ved at den enkelte kommune må gjøre en konkret vurdering av kapasitet ut fra en veiledende anbefaling om antall saker per ansatt i forhold til konkrete lokale behov.

² Der beskrives kommunens ansvar for å sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter innenfor fagområdet, samt om barneverntjenestens internkontroll, forbedre barneverntjenesten ved å utnytte arbeidstakeres og oppdragstakeres kunnskap, samt gjennom barn og foreldres erfaringer, dessuten skaffe oversikt over områder i barneverntjenesten hvor det er fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav

Hjelpetiltak, fosterhjem og institusjoner

FO støtter stortingsmeldingens fokus på styrking av utrednings- og kartleggingskompetanse. Vi er imidlertid bekymret for at det kommunale barnevernet i dag ikke har god nok tilgang til gode endringsrettede tiltak, og heller ikke har ressurser til å utvikle det. Barneverntiltak må være så differensierte og varierte at de kan tilpasses den enkeltes behov. Det er derfor behov for å utvikle et vidt spekter av tiltak i kommunalt og statlig barnevern. Dette kan legges til rette for ved å fylle mandatet til de regionale fagrådene med et ansvar for å utarbeide en helhetlig og systematisk oversikt over hvilke tiltak kommune og stat tilbyr, og hvilke tiltak det er behov for. Selv om fagrådet først og fremst skal være arena for generelle drøftinger av tiltaksapparatet mellom nivåene i barnevernet, er dette en viktig arena for å systematisere behov for nye, og videreutvikling av, kommunale og statlig barneverntiltak. Slik kan det skapes et mer helhetlig barnevern som er forankret på begge nivå i barnevernet. Vi ønsker også å unngå utvikling av et privat marked, men ønsker at tiltaksutvikling skjer i offentlig regi.

FO ønsker å understreke at et kunnskapsbasert barnevern skal tilby et mangfold av metoder, og barnevernfaglige tilnærminger som ivaretar skjønnet den enkelte saksbehandler skal og må utøve. Det betyr at satsning i midler til fag- og tiltaksutvikling bør være bredere enn den har vært til nå³. Det må også være et større fokus på en helhetlig tankegang om omsorgstiltak. Fosterhjemstiltak må ses i sammenheng med institusjonstiltak, og det er behov for utvikling av institusjonsbarnevernet (Nova – rapport 21/2011). Å styrke kvaliteten i barneverninstitusjoner betyr også heving av kompetansekrav, og å arbeide med arbeidstidsordninger, da kvalitet også må ses i sammenheng med de ansattes arbeidsforhold. FO mener midlertidig forskrift bidrar til å hemme muligheter for utvikling av et helhetlig institusjonstilbud, og det bør derfor utvikles et helhetlig regelverk som gjelder uavhengig av eierskap på institusjonen.

Bedre beskyttelse av barns utvikling

FO mener det er av stor betydning at NOU 2012:5 følges opp med flere lovforslag for å styrke det faglige og juridiske grunnlaget som skal sikre barn og unge bedre beskyttelse. Vi vil også gjenta vårt budskap fra vårt notat til komitéhøringen om endringene i barnelova, Prop. 86 L, hvor vi mener at det er av stor betydning at departementet hurtig setter i gang den varslede gjennomgangen av barnelov og barnevernlov, sammen med utarbeidelsen av den generelle veilederen for barneverntjenesten om forholdet mellom disse lovene.

Enslige mindreårige asylsøkere/flyktninger

FNs høykommissær for flyktninger (UNCHR) uttaler at enslige mindreårige asylsøkere/flyktninger har krav på samme behandling og rettigheter som mindreårige som er statsborgere eller fastboende, og det understrekes at status som barn går foran flyktningstatus. I Norge har barnevernet ansvar for barn og unge under 18 år dersom de er uten sine foreldres omsorg. Dette gjelder ikke for enslige mindreårige asylsøkere over 15 år, eller enslige mindreårige flyktninger som bosettes i kommunene. (Margrete Aadnanes og Lutine de Wal Pastoor, 2013⁴). I videreutviklingen av barnevernet mener FO det er sentralt at alle enslige mindreårige asylsøkere/flyktninger blir barnevernets ansvar, og at alt arbeid med barna hjemles i barnevernloven.

Representantforslag 81 S (2012-2013)

FO vurderer at intensjonene i 81S harmonerer godt med det som Prop 106 L legger til grunn. Forslaget inneholder gode konkrete tiltak som bør vurderes i videreutviklingen av barnevernet.

³ Jf NIBR – rapport 2011:25 *Den vanskelige samhandlingen*

⁴ Norges Barnevern 1/2013, vol 90.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Tonje Wejden
Fagkonsulent

